

Magdalena Golińska-Konecko

Analiza treści i formy regionalnego programu informacyjnego „Informacje” TVP Olsztyn w latach 2005–2010

Media – Kultura – Komunikacja Społeczna 10/1, 79-96

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Magdalena Golińska-Konecko

Analiza treści i formy regionalnego programu informacyjnego „Informacje” TVP Olsztyn w latach 2005–2010

Słowa kluczowe: serwisy informacyjne, telewizja regionalna, analiza medialna formy i treści, tożsamość kulturowa

Key words: information programmes, regional television, media analysis of form and content, cultural identity

Współczesne programy informacyjne, pod względem podstawowych wyznaczników paradygmatu gatunkowego, nie różnią się zasadniczo od tych sprzed transformacji ustrojowej. W obu przypadkach widzowi przekazywane są wiadomości pogrupowane tematycznie i według ważności, odczytywane przez prezentera w studiu telewizyjnym, przeplatane się z informacjami w postaci materiałów filmowych. Jednak za tymi zewnętrznymi, można by rzec, powierzchownymi podobieństwami kryją się zupełnie odmienne mechanizmy doboru i kształtowania treści, inne cele i inne założenia co do relacji z odbiorcami. Twórcy dawniej emitowanych programów informacyjnych przemawiali do widza z pozycji władzy i nie przewidywali walki o tegoż widza z innymi serwisami informacyjnymi¹. W systemach demokratycznych autorzy programów informacyjnych muszą brać pod uwagę potrzeby i upodobania odbiorców, gdyż od wielkości audytorium zależy sukces komercyjny stacji.

W telewizjach publicznych misja społeczna, obywatelska i kulturotwórcza jest ważniejsza od wyników oglądalności – i za wypełnianie tej misji media publiczne dostają pieniądze. Nie można nie zauważyć, że w ostatnich latach znacząco zmalał potencjał oddziałów regionalnych TVP, za to wzrosła dynamika w obszarze ich działania. Malejące przychody z abonamentu, jak też perturbacje na rynku reklam, nie pozostały bez wpływu na kondycję ośrodków TVP, a ciągłe zawirowania polityczne wokół telewizji publicznej oraz we władzach samej spółki wpłynęły na funkcjonowanie redakcji i zespołów w nich pracujących. Sumarycznym efektem obu tych czynników jest spadek potencjału ekonomicznego, kadrowego oraz twórczego (czego przejawem może być spadek poziomu warsztatowego, to znaczy jakości materiałów emitowanych na antenach oddziałów regionalnych). Niniejszy artykuł jest próbą analizy zawartości serwisów informacyjnych TVP, podjętą w celu znalezienia

---

¹ Chodzi o Telewizję Polską w czasie przed Okrągłym Stołem. W 1956 roku serwis informacyjny w polskiej telewizji zaczął pojawiać się jako „Wiadomości Dnia”, od 1958 roku jako „Dziennik Telewizyjny”.

odpowiedzi na pytanie, jakie treści oraz w jakiej formie są za ich pośrednictwem przekazywane społeczności Warmii i Mazur. Prezentowana praca stanowi prawdopodobnie pierwszą próbę przedstawienia zawartości programu informacyjnego jednego z szesnastu oddziałów telewizji publicznej. Autorka założyła, że program informacyjny TVP Olsztyn przekazuje treści istotne dla regionu i jego mieszkańców, a prezentowane informacje są zróżnicowane strukturalnie i przedstawiane w zrozumiałym dla odbiorców sposób².

Specyfika telewizji regionalnej

Funkcje i specyfika telewizji regionalnej wynikają z tego, że działa ona w określonym systemie społecznym – systemie o określonych wartościach, normach, możliwościach i ograniczeniach, wewnątrz bardzo zróżnicowanego i skomplikowanego organizmu, jakim jest społeczność lokalna³. Telewizja regionalna jest związana z życiem społeczności lokalnych, z historią i kulturą regionów, z ideami ustroju samorządowego, jest dla mieszkańców regionu źródłem wiedzy o najbliższym otoczeniu. Pełni też szczególną rolę w realizowaniu misji telewizji publicznej, gdyż wśród wielu jej zadań jest prezentowanie i uprzyśtępnianie działań kulturalnych i społecznych z najbliższego otoczenia obywatela – członka lokalnej społeczności⁴. Istotne są dla niej również problemy mniejszości narodowych, religijnych i etnicznych. W ten sposób postrzegana i funkcjonująca telewizja regionalna jest komplementarna wobec profilu pozostałych anten i dopełnia obrazu rzeczywistości, który bez niej byłby uboższy o wartości i koloryt tożsamości lokalnej.

Misja telewizji regionalnej jest tożsama z zadaniami określonymi w art. 1.1 Ustawy o radiofonii i telewizji⁵, lecz jest ona ukierunkowana i dostosowana do specyfiki i problemów lokalnych społeczności. W odróżnieniu od mediów uniwersalnych telewizja regionalna ma integrować odbiorców z lokalnym wymiarem ich egzystencji, odpowiadać na ich obywatelskie uzależnienia od „małej ojczyzny”⁶. Regionalne programy informacyjne są chętnie oglądane przez Polaków, co potwierdzają badania telemetryczne; stały się one już częścią telewizyjnego pejzażu i budują tożsamość telewizji publicznej⁷.

---

² Na rynku wydawniczym brakuje publikacji dotyczących funkcjonowania regionalnych Oddziałów TVP, a szczególnie TVP Olsztyn. Wiedza na ten temat jest rozproszona głównie w artykułach prasowych.

³ S. Michalczyk, *Media lokalne w systemie komunikowania. Współczesne tendencje i uwarunkowania rozwojowe*, Katowice 2000, s. 89.

⁴ A. Roguska, *Społeczne funkcje telewizji lokalnej*, w: *Edukacja medialna. Nowa generacja pytań i obszarów badawczych*, red. M. Sokołowski, Olsztyn 2004, s. 441.

⁵ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 roku o radiofonii i telewizji (Dz.U. 1993, nr 7, poz. 34; zob. też Dz.U. 2011, nr 43, poz. 226).

⁶ T. Skoczek, *Telewizja regionalna*, Kraków 2002, s. 8.

⁷ Przeprowadzona w 2006 roku przez TNS OBOP na zlecenie TVP „Ocena funkcjonowania TVP3 w kontekście potrzeb lokalnych – postrzeganie roli i zadań telewizji regionalnej”

Założenia metodologiczne

W prezentowanych poniżej badaniach analizie poddano programy informacyjne, które zostały wyemitowane na antenie olsztyńskiego Oddziału TVP – od chwili jego powstania jako samodzielnej jednostki Telewizji Polskiej – przez pierwszych pięć lat działalności (czyli od 3 stycznia 2005 do końca 2010 roku)⁸. Do analizy nie przez przypadek wybrano program informacyjny, gdyż jak pokazują badania oglądalności w Polsce, to właśnie te programy telewizyjne gromadzą wielomilionową publiczność⁹.

Istotne z punktu widzenia autorki niniejszej analizy było też to, że właśnie serwisy informacyjne, powstając w określonym regionie, najlepiej odzwierciedlają życie jego mieszkańców, problemy i zmiany w nim zachodzące. Przepisuje się im również gatunkową stabilność i niezmienność oraz – co równie ważne – zalicza się je do wypowiedzi obiektywnych, powiadamiających, pozbawionych wartościowania, ekspresji, wszelkich przejawów nieoficjalności.

Podstawą badań były teksty dziennikarskie jednorodnie gatunkowo, najsilniej opierające się procesowi konwergencji, który w przypadku programów medialnych przejawia się w faworyzowaniu funkcji określanej jako *infotainment*¹⁰. Infotainment sprowadza się do tego, że informacyjne formaty i formuły gatunkowe w mediach w większym lub mniejszym stopniu zaczynają być podporządkowane potrzebom rozrywki¹¹.

Program informacyjny „Informacje” emitowano na żywo na antenie TVP Olsztyn dwa razy dziennie – o godzinie 18.00 i 21.45. Składały się na niego relacje z wydarzeń z Warmii i Mazur. W przygotowywaniu programu dziennikarzom z Olsztyna pomagały dwie redakcje zamiejscowe – w Elblągu i Ełku. Serwis prezentował najważniejsze tematy dnia, a czas trwania „Informacji” w badanym okresie wynosił od 15 do 20 minut¹².

---

pokazała, że TVP3 bardzo często ogląda 66% Polaków (TVP3 Olsztyn w godzinach nadawania pasma własnego ogląda 76% mieszkańców Warmii i Mazur).

⁸ Od 3 stycznia 2005 roku Oddział TVP3 Olsztyn, który do tej pory oficjalnie był filią TVP Gdańsk, zaczął samodzielnie emitować przygotowywane przez siebie produkcje. Wcześniej materiały informacyjne i publicystyczne, które powstawały na Warmii i Mazurach, były wysyłane i emitowane głównie na antenie TVP Gdańsk w programie informacyjnym „Panorama Gdańska” i „Magazynie Elbląsko-Olsztyńskim EOL”, a także w programie „Panorama Warmii i Mazur”. Był to program informacyjny emitowany raz dziennie (od 21 lipca 2000 roku), którego zasięg obejmował jedynie Olsztyn i najbliższą okolicę.

⁹ Por. *Widownia głównych wydań audycji informacyjnych oraz audycji publicystycznych w programach TVP1, POLSAT, TVN w IV kwartale 2009*, [online] <http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/public/Portals/0/kontrola/program/widownia_inf_pub_4kw09_2.pdf>, dostęp: 12.08.2013.

¹⁰ Infotainment (ang. *information + entertainment*) – połączenie funkcji informacyjnej i rozrywkowej. Zdaniem krytyków powoduje to, że tematy banalne i ubogie pod względem treści i formy zacierają standardy dobrej jakościowo sztuki reporterskiej. Por. S. Allan, *Kultura newsów*, tłum. A. Sokołowska, Kraków 2006, s. 212.

¹¹ M. Lisowska-Magdziarz, *Media powszednie. Środki komunikowania masowego i szerokie paradygmaty medialne w życiu codziennym Polaków u progu XXI w.*, Kraków 2008, s. 160.

¹² Ograniczenia czasowe w programach informacyjnych wpływają na liczbę, długość i sposób prezentacji wybranych wydarzeń. W danym serwisie informacyjnym pewne tematy

Ze względu na największy zasięg odbioru w regionie analizie poddano tylko główne wydanie „Informacji”, które było emitowane o godzinie 18.00, równocześnie w programach TVP2 i TVP Info. W pracy korzystano z dwóch rodzajów źródeł badawczych: zestawu archiwalnych nagrań telewizyjnych oraz scenariuszy „Informacji”, tak zwanych szpigli, w formie drukowanej¹³. Scenariusze programów informacyjnych zostały udostępnione przez kierownictwo redakcji „Informacji”. Materiał źródłowy obejmował 1000 wydań losowo wybranych audycji informacyjnych TVP Olsztyn wyemitowanych, jak już wspomniano, między 3 stycznia 2005 a 31 grudnia 2010 roku. Na wydania składało się od pięciu do 14 materiałów dziennikarskich. W sumie sporządzono stenogramy z 11 110 materiałów telewizyjnych¹⁴.

W celu uporządkowania materiału badawczego stworzono klucz kategoryzacyjny i na jego podstawie każdą informację wchodzącą w skład wybranego serwisu informacyjnego opatrzono: datą, cyframi oznaczającymi numer danej pozycji w „Informacjach” i liczbę tematów w całym wydaniu, tytułem, czasem trwania informacji w minutach i sekundach oraz nazwiskiem autora – w następującej formie:

Data: 12.02.2007, pozycja: 1/11
Tytuł: Proces – Włodowo, czas: 1'39"
Autor: Roman Bodnar

W kluczu kategoryzacyjnym uwzględniono również kod informacji, czyli sposób, jakiego użyto do przekazania konkretnej wiadomości. Wyodrębniono sześć kategorii: news, voice over, informacja słowna, relacja na żywo, korespondencja telefoniczna, inna forma dziennikarska.

Następnie dokonano wstępnej kategoryzacji wiadomości ze względu na ich tematykę. W tym celu całą problematykę podzielono na 10 głównych dziedzin tematycznych: polityka, gospodarka, społeczeństwo, nauka, rolnictwo, przestępczość, religia, kultura i sport. Dla materiałów, które nie dawały się zakwalifikować do żadnej z powyższych dziedzin, utworzono kategorię „inne”.

W przeprowadzonym badaniu uwzględniono również zakres geograficzny prezentowanych w „Informacjach” treści. Wyodrębniono tu pięć kategorii: informacje o tematyce zagranicznej, krajowej, regionalnej, lokalnej, natomiast w kategorii „inne” znalazły się informacje z pogranicza kilku zakresów geograficznych jednocześnie, które były trudne do jednoznacznego przypo-

---

znajdują swoje miejsce, a inne, uznane przez wydawcę programu i współpracujących z nim dziennikarzy za mniej istotne, są pomijane.

¹³ Szpigiel – szczegółowy scenariusz programu informacyjnego, zawierający tytuły materiałów, czas ich trwania i kolejność, w jakiej mają być emitowane, nazwiska autorów oraz między innymi pierwsze i ostatnie słowa zapowiedzi czytanej przez prezentera oraz ostatnie słowa w materiale filmowym.

¹⁴ W prezentowanych badaniach analizie poddano 1000 z ponad 1800 wyemitowanych w podanym okresie głównych wydań programu „Informacje” TVP Olsztyn (w sumie 200 wydań z każdego roku, od 15 do 17 losowo wybranych wydań z każdego miesiąca).

rządkowania. Nie analizowano *headlines*¹⁵, prognoz pogody oraz innych elementów wypowiedzi, takich jak powitania, pożegnania i zapowiedzi rozmówców (gości) w studiu czy zapowiedzi innych programów.

Zasięg geograficzny „Informacji”

Podstawową funkcją serwisów informacyjnych jest informowanie społeczeństwa o najważniejszych wydarzeniach, które w ciągu ostatniego dnia miały miejsce w świecie, w kraju i regionie. Regionalny program informacyjny powinien być przede wszystkim bliski swojemu odbiorcy, to znaczy dotyczyć tego, co dzieje się tuż „pod anteną”, w najbliższym otoczeniu danej społeczności – w mieście, gminie i województwie. Obie przywoływane w prezentowanym tekście kategorie, czyli lokalna (rozumiana jako dotycząca obszaru najbliższego siedzibie redakcji – danego miasta) i regionalna, są istotnym wskaźnikiem polityki informacyjnej, ponieważ pozwalają podzielić wiadomości na bardziej „miejskie” i „regionalne”.

TVP Olsztyn, jako telewizja regionalna, w latach 2005–2010 najwięcej miejsca (45,68%) poświęcała na wiadomości z regionu¹⁶. Niewiele ponad 27,11% stanowiły materiały o tematyce lokalnej. Wśród nich najczęściej pojawiały się te dotyczące największych miast regionu, przede wszystkim Olsztyna. Wpływ na taką sytuację miał zapewne fakt, że jest to stolica województwa warmińsko-mazurskiego – tu mają swoje siedziby władze wojewódzkie i samorządowe (Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski) i tu zapada większość najistotniejszych dla mieszkańców Warmii i Mazur decyzji. W Olsztynie działa również największa w regionie uczelnia publiczna – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski – oraz Filharmonia Warmińsko-Mazurska. Tu też mieści się stolica metropolii warmińskiej i siedziba arcybiskupa.

Liczba informacji regionalnych w programie „Informacje” w badanych latach stale się zwiększała, co miało zapewne związek z coraz lepszym funkcjonowaniem redakcji w Elblągu i Ełku (od 14 października 2006 roku), które dysponowały coraz lepszym sprzętem telewizyjnym i stopniowo zaczęły zwiększać zasięg swojego działania. Warto zauważyć, że właśnie wiadomości o charakterze regionalnym wymagają większej operatywności i lepiej świadczą o sprawności zespołu redakcyjnego, ale przede wszystkim szerzej obrazują życie lokalnych społeczności. Przewaga w serwisie informacyjnym treści poświęconych tematyce regionalnej nad lokalną świadczy nie tylko o operatywności ośrodka, ale zbliża formułę programu do modelu pożądanego, zakładającego, że ważną powinnością nadawcy publicznego jest działanie na rzecz spójności regionów i wzmacniania ich tożsamości.

¹⁵ Headline (także czołówka, intro, lead, skrót, highlight) – krótkie streszczenie najważniejszych faktów na początku lub końcu materiału bądź skrót najważniejszych wydarzeń. Por. A. Boyd, *Dziennikarstwo radiowo-telewizyjne*, tłum. A. Sadza, Kraków 2006, s. 567.

¹⁶ Źródło: badania własne.

W „Informacjach” TVP Olsztyn, mimo że to program regionalny, podawano także wiadomości o tematyce krajowej (18,57%) i zagranicznej (7,91%). W przypadku polityki zagranicznej stosunkowo często mówiono o współpracy z Obwodem Kaliningradzkim jako ważnym czynnikiem rozwojowym województwa oraz o inicjatywach i stosunkach gospodarczych z państwami basenu Morza Bałtyckiego. Wiele miejsca poświęcano również współpracy transgranicznej (rządowej i rządowo-samorządowej)¹⁷.

Informacje o tematyce krajowej, choć nie zawsze odnosiły się do najbliższego otoczenia, to zwykle były przedstawiane pod kątem znaczenia i wpływu, jaki miały na szeroko rozumiane życie w regionie. Odniesienia do miejsc spoza regionu opierały się co prawda na podobnych materiałach co serwisy ogólnopolskie (na zdjęciach przesyłanych przez inne oddziały regionalne TVP), ale często pretekstem do ich emisji na antenie regionalnej były indywidualne związki osób z regionu z konkretną sytuacją. W „Informacjach” w 2005 roku wyemitowano materiał zatytułowany *Pamięć ofiar*, który dotyczył zamachu w londyńskim metrze (zdjęcia Telewizyjnej Agencji Informacyjnej), ale uzupełniony był wypowiedzią telefoniczną Marcina Ogrodowskiego, olsztynianina mieszkającego w Londynie¹⁸. Z kolei w 2006 roku ukazał się materiał poświęcony katastrofie budowlanej na terenie Międzynarodowych Targów Katowickich, w którym znalazła się wypowiedź Andrzeja Koralewskiego, lekarza weterynarii i hodowcy gołębi z Lubomina¹⁹, wystawcy ocalałego z tragedii²⁰.

Struktura tematyczna „Informacji”

Ilościowe parametry programów są wskaźnikiem potencjału i efektywności telewizji regionalnej, nie ulega jednak wątpliwości, że ważniejsze od nich są wskaźniki dotyczące treści programów, a więc głównego elementu polityki informacyjnej. Wśród tych wskaźników najważniejszy dotyczy struktury tematycznej programów.

Stosując schemat klasyfikacji przedmiotu relacji w serwisach z pięciu lat, dzieląc je na 10 głównych dziedzin tematycznych, można zauważyć znaczące przesunięcia akcentów w programach. O ile bowiem w 2005 roku w programie „Informacje” przeważały doniesienia dotyczące życia społecznego, gospodarki i tematy polityczne, w latach późniejszych coraz częściej zaczęły pojawiać się

¹⁷ Współpraca rządowa związana jest z funkcjonowaniem terenowej administracji rządowej, druga – rządowo-samorządowa – głównie z działalnością jednostek samorządowych (Euroregion Bałtyk, porozumienia dwustronne, porozumienia samorządów gmin i miast, umowy gospodarcze).

¹⁸ J. Grzymkowska, *Pamięć ofiar*, „Informacje”, wyd. z 11.07.2005, godz. 18.00 (ponieważ badaniu poddano, jak już zaznaczono, wydanie główne „Informacji”, emitowane o godz. 18.00, w kolejnych przypisach pominięto zapis informujący o godzinie nadawania programu).

¹⁹ Lubomino – gmina wiejska położona w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, na północy Warmii. Zajmuje obszar 14 956 ha, zamieszkuje ją 3735 mieszkańców (stan z 31.12.2012). Siedziba gminy to Lubomino.

²⁰ P. Naruszewicz, *Poszkodowani z regionu*, „Informacje”, wyd. z 29.01.2006.

materiały związane z przestępczością, aferami, wypadkami i nieprawidłowościami²¹. W sumie stanowiły one 15,14% poruszanych tematów. Może to wynikać z prawidłowości, o której już wyżej wspomniano przy okazji omawiania tendencji do *infotainment*.

Warto pamiętać, że wydarzenia w regionie, z jednej strony, na ogół nie mają dużego ładunku emocjonalnego, z drugiej strony, emocje są potrzebne do wzrostu zaangażowania uwagi widzów podczas odbioru wiadomości. Rozwiązaniem tego problemu są newsy zawierające negatywne informacje (na przykład wypadki drogowe i przestępstwa). Jednak rozwiązanie to nie powinno być nadużywane, gdyż może powodować u odbiorców wzrost lęku wobec otaczającego ich świata.

W informacjach TVP Olsztyn częstą praktyką była też aktywizacja odbiorców do podejmowania aktywności pozatelewizyjnej. Zapraszano widzów do udziału w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, akcjach społecznych, prezentowano to, co warto zobaczyć i posłuchać. W ten sposób telewizja angażowała społeczność lokalną czy regionalną do podejmowania działań w regionie i dla regionu – a to jedna z misyjnych powinności regionalnych ośrodków telewizyjnych, której z pewnością nie należy zaniedbywać.

Tematyka społeczna

W TVP Olsztyn najwięcej miejsca (23,99%) poświęcono tematyce społecznej. W materiałach dziennikarskich przedstawiano historie mieszkańców Warmii i Mazur, ich problemy, pokazywano osoby chore i potrzebujące pomocy, zajmowano się ukazywaniem zagadnień społecznych i szukano ich rozwiązań na szczeblu lokalnym i regionalnym. Mnogość tego typu tematów wynika zapewne ze świadomości zarówno dziennikarzy, jak i wydawców, że program musi oddziaływać na emocje, ale przede wszystkim z faktu, że województwo warmińsko-mazurskie w ostatnich latach znalazło się wśród najuboższych w kraju (obok świętokrzyskiego, podlaskiego i lubelskiego). Ma też jedną z najwyższych w kraju stóp bezrobocia. W 2008 roku stopa ubóstwa relatywnego wynosiła tu 24,50% i w okresie dziewięciu lat (od 2000 roku) wzrosła o 3,3 punktu procentowego²². Poruszanie tej tematyki może stać się punktem wyjścia do wyjaśnienia zjawiska czy pokazania jego skali i przyczyn. Tematyce społecznej w TVP Olsztyn poświęcony był zresztą odrębny, cykliczny program „Okaz serce”, emitowany na antenie w latach 2005–2007²³.

²¹ Od chwili wybuchu skandalu związanego z seksaferą w olsztyńskim magistracie, czyli od 21 stycznia 2008 roku do końca czerwca 2008 roku, w „Informacjach” ukazało się w sumie 56 materiałów poświęconych tej sprawie i prezydentowi Olsztyna, Czesławowi Małkowskemu, który był jej głównym bohaterem.

²² *Ubóstwo w województwie warmińsko-mazurskim*, [online] <http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/olsz/ASSETS_sygnalna_ubostwo_2010.pdf>, dostęp: 10.08.2013.

²³ W programie „Okaz serce” prowadząca czytała listy od biednych rodzin z regionu, a w materiałach filmowych prezentowano ich historie. Widzowie, dzwoniąc do redakcji, mogli

Tematyka polityczna

Informowanie o polityce to obowiązek telewizji publicznej – zwłaszcza że temat ten angażuje wielu widzów. W regionalnym serwisie informacyjnym nie chodzi o ukazanie politycznych sporów na szczeblu centralnym, gdzie odniesieniem dla polityków są inni politycy i ogólnie traktowane problemy społeczeństwa, bo temu służą media ogólnopolskie. Odniesieniem na szczeblu regionalnym i lokalnym powinni być konkretni ludzie i ich konkretne problemy. Poruszanie kwestii politycznych przyczynia się także do budowania demokracji od podstaw, czyli od poziomu aktywizacji wspólnot lokalnych. Tematyce politycznej w „Informacjach” w latach 2005–2010 poświęcono w sumie 7,77% czasu antenowego. Polityka znalazła się w drugiej połowie klasyfikacji, pomimo faktu, że badany okres był specyficzny, ponieważ obfitował w wydarzenia wyborcze.

Tematy polityczne najczęściej ograniczały się do relacji z posiedzeń rad miasta, sejmików, spotkań polityków czy konferencji prasowych partii. Srowadzenie polityki wyłącznie do sfery działania polityków oraz zawężenie tej sfery głównie do roli czynnika oficjalnego, urzędowego, działającego poza lokalnymi konfliktami interesów, a także ponad społeczeństwem obywatelskim może niebezpiecznie wypaczać obraz rzeczywistości. Chociaż w serwisie informacyjnym TVP Olsztyn nie brakowało tematów, w których polityka była ukazywana w kontekście walki o wpływy, o władzę, sporadycznie pojawiały się jednak i takie, w których mówiono o polityce w kontekście rozwiązywania ludzkich problemów czy dążenia do integracji społecznej.

Co ciekawe, choć tematy i fakty *stricte* polityczne pojawiały się w „Informacjach” sporadycznie, to dosyć często występowali w nich politycy, głównie ci pełniący kluczowe funkcje w regionalnych i lokalnych strukturach władzy – i nie zawsze było to do końca uzasadnione.

Tematyka gospodarcza

Zanim zostanie omówiona tematyka gospodarcza, warto wspomnieć, że współcześnie w jej obrębie jednym z podstawowych zagadnień jest rozwój regionalny, a zwłaszcza jego zróżnicowanie przestrzenne. Głównym celem działań podejmowanych w ramach polityki regionalnej jest wyrównywanie regionalnych dysproporcji rozwoju gospodarczego²⁴.

Warmia i Mazury w ostatnich latach pozostają w gronie najmniej dostępnych obszarów pod względem komunikacyjnym, nie tylko w kraju, ale

---

oferować pomoc i wsparcie konkretnej rodzinie. Materiały prezentowane w programie w nieco zmienionej formie ukazywały się też w programie „Informacje”.

²⁴ P. Churski, *Rozwój regionalny w warunkach transformacji gospodarczej i integracji europejskiej*, w: *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, red. E. Jakubowicz, E. Raczyk, Wrocław 2004, s. 31.

i w całej Unii Europejskiej. Wciąż brakuje tu prawdziwego lotniska, a przez województwo przebiega właściwie tylko jedna centralna arteria komunikacyjna ze wschodu na zachód – trasa krajowa nr 16. Zły stan techniczny istniejącej infrastruktury stanowi istotną przeszkodę w rozwoju przedsiębiorczości w regionie, który i tak odznacza się niskim poziomem urbanizacji. Lokalne ośrodki miejskie dysponują ograniczonym potencjałem w zakresie przygotowania atrakcyjnych terenów rozwojowych pod nowe inwestycje gospodarcze. Mało dynamiczny przebieg restrukturyzacji gospodarki powoduje pogłębiające się trudności na rynku pracy²⁵. Nic więc dziwnego, że kwestiom gospodarczym w „Informacjach” – szczególnie wysokiemu bezrobociu oraz promowaniu działań i inicjatyw zwiększających aktywność na rynku pracy w regionie – poświęcono stosunkowo dużo czasu antenowego (12,59%). Często poruszano zagadnienia związane z funduszami unijnymi i ich wpływem na oblicze gospodarki w regionie, na przykład omawiano infrastrukturę transportową, inwestycje w kapitał ludzki i przedsięwzięcia związane z informatyzacją. O funduszach mówiono w kontekście uruchamiania i wspomagania wzrostu gospodarczego, impulsu do rozwoju i środka, który pozwala zmniejszać dystans między regionami zapóźnionymi a rozwiniętymi²⁶.

Szeroko poruszonym zagadnieniem była współpraca gospodarcza z Rosją, Litwą oraz tranzytowy ruch graniczny, który także generuje przychody, miejsca pracy i ożywia gospodarczo region. Poruszano również kwestie związane z drobnym handlem przygranicznym, pozostającym w dużej mierze w tak zwanej szarej strefie.

Turystyka jest wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur²⁷. Region posiada doskonałe warunki przyrodnicze dla jej rozwijania oraz dla rozwoju agroturystyki i „czystego przemysłu”. W regionalnym serwisie informacyjnym te specyficzne cechy gospodarki województwa prezentowano jako atut regionu. Pokazywano też lokalne inicjatywy wspierające taki rodzaj przedsiębiorczości.

Tematyka religijna

Tematom religijnym w badanych latach poświęcono w „Informacjach” 8,95% czasu antenowego. Warmia i Mazury są regionem, który zamieszkują, między innymi, katolicy, prawosławni, grekokatolicy i ewangelicy. W regionalnym serwisie informacyjnym TVP odnotowywano niemal wszystkie najważniejsze dla tych grup wyznaniowych wydarzenia religijne, pokazywano również miejsca kultu religijnego. Najwięcej miejsca kwestiom religijnym poświęcono jednak w 2005 roku. Miało to związek najpierw z chorobą, a później

²⁵ *Warmia i Mazury 2020. Jaka droga do rozwoju?*, [online] <http://www.up.gov.pl/uploads/media/zmiana_publicacje_4.pdf>, dostęp: 10.03.2014.

²⁶ Por. M. Rudy, *Plan rozwoju – Hausner*, „Informacje”, wyd. z 16.02.2005; E. Rutkowska, *Fundusze unijne*, „Informacje”, wyd. z 21.03.2005.

²⁷ Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego*, Olsztyn 2000, s. 42.

śmiercią Jana Pawła II. W „Informacjach” pokazywano wspólne modlitwy wiernych za powrót Ojca Świętego do zdrowia, wspomniano jego wizyty na Warmii i Mazurach (w Elblągu, Ełku i Olsztynie) i wyjazdy do Rzymu pielgrzymów z Warmii i Mazur. Sporo miejsca poświęcono również podsumowaniu pontyfikatu, żałobie i wspomnieniom o Papieżu Polaku ludzi świata kultury, między innymi Janusza Kijowskiego, sportowców – Krzysztofa Hołowczyca, ale też zwykłych mieszkańców regionu²⁸.

Tematyka poruszana najrzadziej – sportowa, naukowa i rolnicza

Informacje sportowe zajmowały 6,10% czasu antenowego, ale to nie one, jak się okazało w trakcie badań, znalazły się na końcu listy poruszanych tematów. Najmniej miejsca w serwisach regionalnych TVP Olsztyn w latach 2005–2010 zajmowała tematyka naukowa (4,52%) i rolnictwo (3,16%). Może to zastanawiać, zwłaszcza że w stolicy regionu prężnie działa Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (UWM), największa na Warmii i Mazurach uczelnia publiczna i jednocześnie największy pracodawca²⁹, natomiast rolnictwo w tym regionie to jeden z głównych sektorów gospodarki³⁰.

W trakcie analizy uznano, że niektóre materiały poświęcone zarówno UWM-owi (jako jednemu z największych pracodawców w regionie i beneficjentowi środków unijnych), jak też te dotyczące rolnictwa (wykorzystującego fundusze strukturalne z UE) należy zakwalifikować do tematyki gospodarczej. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że oba te obszary – szkolnictwo wyższe i rolnictwo – miały na antenie TVP Olsztyn osobne programy, gdzie były szerzej omawiane³¹.

²⁸ Przykłady: J. Grzymkowska, *Rowerzyści o papieżu*, „Informacje”, wyd. z 8.04.2005; P. Naruszewicz, J. Grzymkowska, *Prawostawie o papieżu*, „Informacje”, wyd. z 3.04.2005; M. Golińska, *Papież w Elblągu*, „Informacje”, wyd. z 3.04.2005; J. Wilęgowska, *Papież twórca*, „Informacje”, wyd. z 3.04.2005.

²⁹ W 2009 roku liczba pracowników UWM-u wynosiła ponad 4 tysiące. Por. *Senat Akademicki 26.06.2009. Polityka kadrowa. Umacnianie uprawnień akademickich*, [online] <<http://www.edu.pl/uploads.prezentacja.ppt>>, dostęp: 15.08.2013.

³⁰ Według danych administracyjnych w 2008 roku rolnictwo zajmowało powierzchnię około 2417,3 tysiąca ha, z czego użytki rolne stanowiły 43,8%, lasy i grunty leśne – 31,1%, a pozostałe grunty – 25,1%. Por. *Rolnictwo w województwie warmińsko-mazurskim w 2008 roku*, [online] <http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/olsz/ASSETS_sygnalna_rolnictwo_2008.pdf>, dostęp: 10.08.2013.

³¹ Jako przykład można podać emitowane w TVP Olsztyn magazyny „Uniwersyteckie Klimaty” i „Rolniczy Raport”.

Tematyka kulturalna

Telewizja regionalna jest integralną częścią obszaru kulturowego, na którym funkcjonuje. Regiony kulturowe odróżnia od siebie nie tylko zajmowany obszar, ale i specyficzne dla niego elementy różnych dziedzin kultury³². Orientacja w działalności, różnorodności i bogactwie regionu daje wyobrażenie o brakach, ale też o potrzebie reorganizacji zaniedbanych kulturalnie obszarów. Specyfika regionu Warmii i Mazur była widoczna od zawsze i była konsekwencją jego historycznej przeszłości. Zjawisko szeroko pojętych kultur warmińskiej i mazurskiej i ich przemian było w poprzednich latach wielokrotnie badane przez naukowców³³. Różnica między Warmią i Mazurami widoczna jest w języku, religii i obyczajach. Mazury w większej części były niemieckojęzyczne, ale występowała tu także duża mniejszość polskojęzyczna ewangelicka. To właśnie przede wszystkim Polacy wyznania ewangelickiego nazywani byli Mazurami, w przeciwieństwie do Niemców mazurskich (niemieckojęzycznych ewangelików)³⁴. Do dziś kultywowane są tu tradycje polskie i pruskie oraz w pewnej mierze niemieckie, pewne fragmenty spuścizny ludności rodzimej – Warmiaków i Mazurów, jak również elementy kultury ludności osiedlonej – Ukraińców i Polaków z Wileńszczyzny oraz centralnej Polski.

W serwisach emitowanych w latach 2005–2010 tematami związanymi z kulturą regionu, wydarzeniami kulturalnymi, twórcami związanymi z Warmią i Mazurami poświęcono średnio 11,01% czasu antenowego „Informacji”. W TVP Olsztyn zapowiadano i odnotowywano wszystkie ważniejsze dla regionu inicjatywy kulturalne i artystyczne, festiwale i wydarzenia znane na arenie ogólnopolskiej, w tym Olsztyńskie Spotkania Teatralne i Festiwal „Malowana Skrzynia” w Kętrzynie.

Wiele przedsięwzięć kulturalnych w regionie TVP Olsztyn obejmowała też patronatem medialnym. Może to wynikać z faktu, że telewizji obejmującej swym zasięgiem mniejszy teren – region – łatwiej wychwycić i zaprezentować charakterystyczne elementy kultury regionalnej. Dawna obrzędowość, folklor, tradycja i współczesne wytwory kultury pojawiające się na antenie telewizji regionalnej mają szansę na bardziej wnikliwy ogląd. Poprzez prezentację dorobku i inicjatyw kulturalnych oraz działań mniejszości narodowych i etnicznych telewizja regionalna przyczynia się do budowania świadomości lokalno-regionalnej i tożsamości kulturowej.

³² A. Roguska, *Telewizja lokalna w upowszechnianiu kultury regionalnej*, Kraków 2008, s. 39.

³³ Należą do nich między innymi Kazimierz Sopuch, Lili Maria Szwengrub, Andrzej Sakson, Anna Szyfer, Jerzy Suchta, Luba Sołoma, Bronisław Sałuda i Wojciech Muzyka.

³⁴ Zob. M. Marczak, *Obraz Warmii i Mazur w polskim filmie fabularnym i serialu. Rekonesans*, [online] <http://www.uwm.edu.pl/mkks/pdf/MKKS_8/07-marczak.pdf>, dostęp: 16.08.2013.

Inne wiadomości

Wiadomości z kategorii „inne” stanowiły 6,77% czasu antenowego „Informacji”. Znalazły się tu wszelkiego rodzaju ciekawostki, poradniki, niecodzienne zjawiska i święta – tematy, których nie można było przypisać do żadnej z poprzednich kategorii. Zakwalifikowano tu również materiały, które rzadko związane były z jakimś wydarzeniem mającym miejsce „tu i teraz”, w redakcjach nazywane evergreenami, czyli tak zwane informacje o „przedłużonym okresie świeżości”. W redakcjach takie materiały powstają z myślą o wydaniach weekendowych, w przerwach świątecznych czy wtedy, kiedy wokół mniej się dzieje.

Struktura programu „Informacje”

Już w latach siedemdziesiątych XX wieku amerykańska socjolog Gaye Tuchman podzieliła newsy na pięć podstawowych kategorii: *hard news*, *soft news*, *spot news*, *developing news* i *continuing news*. W omawianych badaniach istotne były dwa pierwsze, jako że kolejne można uznać za ich subkategorie³⁵. *Hard news* to poważne informacje na tematy polityczne i ekonomiczne, które dotyczą wydarzeń o dużym znaczeniu. Nie ma w nich miejsca na upiększenia i słowne dodatki, bo muszą wywrzeć bezpośredni wpływ na odbiorcę i dotrzeć do niego już w pierwszym zdaniu. *Soft news*, zdaniem Tuchman, to z kolei wiadomości o obyczajach, sprawach społecznych, modzie, ale też coś, co budzi kontrowersje, materiały o zbrodniach, przestępczości, korupcji itp. Wymienione kategorie nie są jednoznaczne i można mieć trudności z ich zdefiniowaniem i przypisaniem konkretnej wiadomości do danej kategorii. Najczęściej informacje z kategorii *soft news* odnoszą się do sytuacji z życia codziennego, o większej wartości rozrywkowej niż informacyjnej³⁶. *Hard news* zbudowany jest zgodnie z zasadą odwróconej piramidy, w przypadku *soft* składnik informacyjny ustępuje miejsca składnikowi atrakcyjności. Proporcja relacji faktograficznych (*hard news*) do tematycznych (*soft news*) może być ważnym kryterium oceny operatywności oddziały. Te pierwsze są oparte na aktualnych zdarzeniach, które w sposób jasny i prosty lub bardziej pogłębiony przedstawiają sam fakt – a to czasem jest dość trudne, zwłaszcza że na przygotowanie materiału dziennikarz ma często zaledwie kilka godzin; drugie dotyczą natomiast aktualnych zagadnień (problemów, kwestii), utrzymujących swoją ważność przez dłuższy okres lub ciągle, relacja może być więc realizowana dłużej (jest czas na dokumentację, przygotowanie logistyczne oraz na staranną redakcję materiału). W programie „Informacje” pod względem treści przeważały *soft news*, choć granica między nimi a *hard news* często była trudna do zdefiniowania.

³⁵ Por. G. Tuchman, *Making News: A Study in the Construction of Reality*, New York 1978.

³⁶ A. Boyd, dz. cyt., s. 98.

Formy gatunkowe tekstów informacyjnych

Podstawową funkcją serwisów informacyjnych jest, rzecz to oczywista, informowanie, a obowiązkiem dziennikarza jest umiejętne przekazywanie informacji, które mają charakter niematerialny (są wyrażone jedynie w słowach i obrazie). Dla większości praktyków informacją jest to, co nowe, ważne, interesujące. I to właśnie aktualność jest w dziennikarstwie informacyjnym pierwszym i najistotniejszym kryterium selekcji informacji.

Według technik dziennikarskich, poprawna informacja powinna być zbudowana według zasady 5W, co oznacza, że musi zawierać odpowiedź na pięć klasycznych pytań: kto?, co?, gdzie?, kiedy?, dlaczego? (ang. *who, what, where, when, why*). Język przekazu powinien być zwięzły, przejrzysty (klarowny) i pozbawiony komentarza. Przy konstruowaniu informacji przyjęło się stosować zasadę tak zwanej piramidy informacyjnej, zgodnie z którą doniesienie informacyjne powinno rozpoczynać się od najważniejszych faktów, uzupełnianych następnie o szczegóły, kontekst. Zwykle najważniejszą informacją jest to, co się wydarzyło i co z tego wynikło³⁷. Tekst dobrze napisanej informacji powinien dać się skracać od końca (zdanie po zdaniu) tak, aby przekaz nie stracił swej wartości³⁸. Informacja powinna dostarczać widzowi pełny zakres wiedzy o wydarzeniu.

Dobry regionalny program informacyjny powinien przekazywać treści w możliwie wyczerpujący, szeroki i przede wszystkim zrozumiały dla odbiorców sposób. Powinien też być zróżnicowany strukturalnie. Dziennikarze mają do wyboru wiele form i środków, za pomocą których przedstawiają widzom to, co chcą im powiedzieć. Już na wstępie pojawia się jednak problem z określeniem gatunków informacyjnych w telewizjach regionalnych, gdyż często naukowcy teoretycy i dziennikarze praktycy używają zgoła odmiennych określeń na opisanie form podawczych występujących w tekstach informacyjnych. Na potrzeby tego artykułu przyjęto nazewnictwo form podawczych zwyczajowo stosowane przez dziennikarzy.

Formą przekazywania informacji, która w serwisach informacyjnych TVP Olsztyn pojawiała się najczęściej (84,52%), jest **news**³⁹. Choć nazwa ta występuje dość często, to w źródłach naukowych napotkać ją niełatwo. Prawdopodobnie po raz pierwszy w polskim prasoznawstwie posłużyła się nią w 1966 roku Irena Tetelowska. Badaczka zaproponowała, by termin „news” oznaczał wiadomość, definiowaną przez nią jako:

samodzielny gatunek dziennikarski, posiadający własną, odrębną strukturę, postać opisu i narracji [...] pełniący wyłącznie funkcję powiadamiania. Funkcja

³⁷ Początkującym dziennikarzom często przypomina się o żelaznej zasadzie: żeby napisać pierwsze zdanie materiału, trzeba najpierw uczestniczyć w wydarzeniu.

³⁸ M. Chyliński, S. Russ-Mohl, *Dziennikarstwo*, Warszawa 2008, s. 62.

³⁹ W języku potocznym mianem „news” przyjęło się określać przekaz pilny, bieżący, aktualny. Pojęcie to przedostało się do powszechnego użytku z żargonu zawodowego, jakim posługują się dziennikarze. Nie występuje ono jednak w aktach prawnych.

ta zaś opisuje [...], zdaje sprawę z faktu lub stanu rzeczy, odnosi się do niego, przez co umożliwia czytającemu wyobrażenie tego faktu⁴⁰.

Nieliczni polscy badacze mediów, którzy zajmowali się tym zagadnieniem i pokusili się o choćby kontekstowe objaśnienie pojęcia „news”, postrzegali go jako typ komunikatu powiadamiającego o fakcie i respektującego klasyczne zasady budowy tekstu informacyjnego. Walery Pisarek na przykład uważa, że „news” to „informacja o faktach” – „wiadomość”, mająca „możliwie szybko poinformować odbiorcę o tym, co, kto, gdzie, kiedy, jak i dlaczego i z jakim skutkiem zrobił”⁴¹.

„News” to zatem nazwa gatunku dziennikarskiego, traktowana ponadto jako synonim. Na gruncie naukowym jest to jednak podejście odosobnione, co wynika z faktu, że dotychczasowe analizy genologiczne nie pozwoliły na dostatecznie precyzyjne zdefiniowanie jego wyznaczników gatunkowych.

Zarówno medioznawcy, jak i dziennikarze praktycy w definicji newsa zwracają uwagę na ważność jego aspektu poznawczego, istotność czy wyjątkowość danej wiadomości „tu i teraz”. Definicja newsa zaproponowana przez dziennikarzy praktyków brzmi: news – to informacja, która spełnia dodatkowe warunki: jest świeża i aktualna, dotąd nieznaną, dotyczy spraw ważnych lub co najmniej ciekawych dla opinii oraz została profesjonalnie opracowana. News, aby trafił do gazety, musi być udokumentowany, zweryfikowany, w miarę kompletny i na koniec napisany w zwięzły, zrozumiały dla ogółu sposób⁴².

Jednym z najważniejszych elementów newsa, ale też informacji, o których będzie mowa w dalszej części artykułu, jest zapowiedź materiału tak zwana biała – czytana przez prezentera w studiu, której zadaniem jest zainteresowanie widza danym tematem (musi ona zawierać odpowiedź na któreś z pięciu pytań), jednak nie może zdradzać wszystkich informacji, musi zostawić jakieś niedopowiedzenie, gdyż wtedy robienie materiału filmowego nie miałoby sensu. Oto przykład białej zapowiedzi:

W końcu nienajgorsze wieści z ławskiego szpitala. Jest szansa na uzdrowienie sytuacji na oddziałach, bo lekarze, którzy zwolnili się 1 maja, gotowi są wrócić do pracy. Co się zmieniło? Dyrekcja placówki. Starosta Maciej Rygielski oddał kierowanie szpitalem Elżbiecie Gelert z Elbląga. Ale jak donosi nasz reporter Artur Świtoń, wojewoda warmińsko-mazurski mimo wszystko zgodził się na zawieszenie działalności oddziałów neurologicznego i pediatrycznego⁴³.

Po zapowiedzi prezentera rozpoczyna się materiał filmowy – właściwa część newsa. Składają się na nią tak zwane offy (to jest zdania czytane przez reportera pod wybrane i zmontowane zdjęcia), które mają za zadanie

⁴⁰ M. Worsowicz, *Mam newsa!, czyli o problemie naukowców i marzeniu dziennikarzy*, w: *News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku*, red. M. Palczewski, M. Worsowicz, Łódź 2010, s. 10.

⁴¹ W. Pisarek, *Podstawy retoryki dziennikarskiej*, w: *Dziennikarstwo i świat mediów*, red. Z. Bauer, E. Chudziński, Kraków 2008, s. 371.

⁴² T. Lis, K. Skowroński, M. Ziomecki, *ABC dziennikarstwa*, Warszawa 2002, s. 87.

⁴³ A. Świtoń, *Szpital cd.*, „Informacje”, wyd. z 7.05.2008.

wprowadzić widza w opisywaną przez dziennikarza sytuację (wyjaśniają, co się dokładnie stało, zgodnie z zasadą piramidy informacyjnej). Offy oddzielone są od siebie setkami, czyli sfilmowanymi wypowiedziami osób, które z określonym tematem są w jakiś sposób związane⁴⁴.

W telewizji, która operuje nie tylko słowem, ale i obrazem, informacje powinny być przekazywane tak, by widz miał wrażenie, że je nie tylko słyszy, ale też widzi. Głos reportera ma uzupełniać to, co widz ogląda, i pomóc mu zrozumieć obrazy. Materiał dziennikarski ma pozostawiać ślad w pamięci, nasuwać przemyślenia. Im ciekawsza forma podawcza, tym widz ogląda ją z większym zainteresowaniem. W newsie oprócz setek – zdjęć rejestrujących jednocześnie wizerunek konkretnej osoby i jej wypowiedź – mogą pojawiać się również tak zwane efekty, czyli dźwięki towarzyszące określonym miejscom czy sytuacjom⁴⁵. Sprawiają one, że materiał jest bardziej dynamiczny. Mogą też występować wypowiedzi typu stand-up⁴⁶.

Kolejną formą, która występowała w „Informacjach” w badanym okresie, była **informacja słowna** (7,56%). Stosuje się ją wówczas, kiedy redakcja ma do czynienia z wydarzeniem z ostatniej chwili (a kamerzysta dopiero jedzie na miejsce zdarzenia) lub takim, które jest na tyle istotne, że należy o nim poinformować w serwisie mimo braku zdjęć. Są to zwykle informacje o wypadkach, utrudnieniach w ruchu, wydarzeniach nagłych. W tym przypadku informacja musi wyczerpująco odpowiadać na wszystkie z pięciu klasycznych pytań. Wskazane jest również podanie źródła informacji.

Relacja telefoniczna tak zwana wąska⁴⁷ – to nagrana na taśmie lub emitowana na żywo korespondencja telefoniczna lub rozmowa dziennikarza, który znalazł się na miejscu jakiegoś wydarzenia. Stosowana jest w sytuacji, gdy dziennikarz jest na miejscu zdarzenia, ale chcemy poinformować o nim widzów jak najszybciej, zanim powstanie materiał (w kolejnym serwisie zastępowana jest zwykle newsem). W „Informacjach” stanowiła 1,44% wszystkich informacji.

Następna forma przekazywania informacji, **voice over** – czyli narracja czytana przez prezentera na żywo w studiu, będąca komentarzem do emitowanego w tym samym czasie materiału filmowego⁴⁸ – stanowiła 2,52% analizowanych informacji. Traktowana często jako krótsza i szybsza forma newsa. Voice over może rozpoczynać się od setki, po której prezenter zaczyna czytać przygotowany wcześniej tekst uzupełniający wcześniejszą wypowiedź.

⁴⁴ Osoby te są ekspertami, świadkami jakiegoś zdarzenia lub tymi, których dana historia dotyczy. W „Informacjach” setki rzadko przekraczały limit 20 sekund.

⁴⁵ Jeśli news dotyczy przykładowo szpitala, może być to sygnał jadącej karetki, działających na salach urzędzeń itp.

⁴⁶ W praktyce dziennikarskiej za stand-up uważa się dograną (doklejoną), zwykle na końcu zmontowanego materiału, wypowiedź jego autora (dziennikarza), który patrząc w obiektyw kamery, niejako zwraca się do widza, zwykle krótko puentując zaprezentowany materiał. Por. W. Pisarek, *Słownik terminologii medialnej*, Kraków 2006, s. 202.

⁴⁷ Wąską korespondencję telefoniczną dziennikarza na żywo emituje się, zwykle pokazując planszę z obrazem miejsca, skąd nadawana jest korespondencja, lub/i zdjęciem dziennikarza.

⁴⁸ Por. K. Żórawski, *Długi stół*, Warszawa 2010, s. 165.

Najrzadziej występującą formą (0,36%) była relacja na żywo, czyli tak zwany **live**. Mamy z nią do czynienia wtedy, kiedy reporter jedzie na miejsce i na żywo do kamery relacjonuje przebieg wydarzenia, rozmawia z gośćmi. Jest to forma, która wymaga od dziennikarza sporego doświadczenia, a często i umiejętności improwizacji, gdyż z uwagi na fakt, że relacja ma miejsce w czasie rzeczywistym, nie ma tu miejsca na próby czy potknięcia warsztatowe. Rzadkie posługiwanie się tą formą może być również spowodowane faktem, że aby taka relacja mogła ukazać się w programie informacyjnym, na miejsce zdarzenia, oprócz dziennikarza i operatora, trzeba wysłać najczęściej wóz transmisyjny, co w przypadku, gdy materiał emitowany jest tylko na antenie konkretnego oddziału regionalnego, naraża redakcję na dodatkowe koszty⁴⁹.

W kategorii „inne” (3,60%) umieszczono formy, które nie spełniały wyżej wymienionych kryteriów – znalazły się tu krótkie felietony i rozmowy z gośćmi w studiu. Należy jednak pamiętać, że te formy wciąż się zmieniają, łączą (relacja na żywo rozpoczyna newsa, materiały zbudowane bywają na zasadzie samych setek lub efektów), a kierunek tych zmian wyznacza warsztat dziennikarski, pomysłowość reportera, praktyka dziennikarska, ale często przede wszystkim polityka redakcji.

Podsumowanie

We współczesnym świecie widzowie nie mają szans na precyzyjne i bezpośrednio poznanie wszystkich wydarzeń, nawet tych z najbliższego otoczenia. To media selekcionują informacje i nadają im określoną rangę⁵⁰. W przedstawionym badaniu analizie poddano częstotliwość występowania określonych tematów, ich miejsce, hierarchię i czas poświęcony im w regionalnym programie informacyjnym TVP Olsztyn „Informacje”. Strukturę analizowanego programu tworzyły materiały dające się zidentyfikować jako spójna całość, a obejmujące nagrania filmowe, zdjęcia, efekty dźwiękowe, którym towarzyszyły oprawa graficzna i komentarz dziennikarza.

Najczęściej występującą formą przekazu treści informacyjnych były newsy. Może to wynikać z faktu, że oprócz tego, iż w krótkim czasie udzielają one odpowiedzi na pięć klasycznych pytań dziennikarskich, są też najłatwiejsze w percepcji – przenikają się w nich trzy płaszczyzny jednocześnie: obrazy, słowa i dźwięki, co w znacznym stopniu determinuje głębokość i zakres rozumienia treści. Redaktorzy programu „Informacje” w dużym stopniu porządkowali i hierarchizowali prezentowane wydarzenia, co ułatwiało odbiorcom ich zrozumienie i mogło przyczynić się do tego, że zostały one uznane przez odbiorców za ważne, istotne dla nich jako mieszkańców regionu. Właściwe zrozumienie

⁴⁹ Wóz transmisyjny (stacja DSN) został przekazany TVP Olsztyn w grudniu 2007 roku; do tego czasu na relacje typu live sprowadzano do Olsztyna wozy z innych oddziałów TVP.

⁵⁰ Por. A. Kozłowska, *Oddziaływanie mass mediów*, Warszawa 2006, s. 108.

wydarzeń „z najbliższego podwórka” to fundament jakości i wiarygodności regionalnego programu informacyjnego. Telewizja regionalna stanowi nie tylko źródło aktualnych informacji o regionie. Jest też istotnym czynnikiem budującym więzi i tożsamość lokalnej wspólnoty. Wyzwała w jej członkach większe zainteresowanie sprawami społeczno-kulturalnymi. Regionalne oddziały TVP to też szczególne wyzwanie dla dziennikarzy. Dociekliwość w poszukiwaniu tematów i zaangażowanie dziennikarzy w życie lokalnej społeczności powinny być zauważalne w programach regionalnych, a takim są bez wątpienia „Informacje” TVP Olsztyn. To program regionalny, aktualny, zróżnicowany strukturalnie, jego twórcy zaś dążą do tego, by był zrozumiały dla widzów. Mimo niewielu spektakularnych wydarzeń na terenie jego działania, olsztyński telewizyjny zespół redakcyjny, najmłodszy zespół wśród wszystkich oddziałów Telewizji Polskiej, z powodzeniem wypracowuje własną formułę i stylistykę, najlepiej odpowiadającą potrzebom regionu, stara się oddać jego kulturową specyfikę, złożoną historię i terażniejszość.

Bibliografia

- Allan S., *Kultura newsów*, tłum. A. Sokołowska, Kraków 2006.
- Boyd A., *Dziennikarstwo radiowo-telewizyjne*, tłum. A. Sadza, Kraków 2006.
- Churski P., *Rozwój regionalny w warunkach transformacji gospodarczej i integracji europejskiej*, w: *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, red. E. Jakubowicz, E. Raczyk, Wrocław 2004.
- Chyliński M., Russ-Mohl S., *Dziennikarstwo*, Warszawa 2008.
- Kozłowska A., *Oddziaływanie mass mediów*, Warszawa 2006.
- Lis T., Skowroński K., Ziomecki M., *ABC dziennikarstwa*, Warszawa 2002.
- Lisowska-Magdziarz M., *Media powszednie. Środki komunikowania masowego i szerokie paradygmaty medialne w życiu codziennym Polaków u progu XXI w.*, Kraków 2008.
- Marczak M., *Obraz Warmii i Mazur w polskim filmie fabularnym i serialu. Rekonesans*, [online] <http://www.uwm.edu.pl/mkks/pdf/MKKS_8/07-marczak.pdf>, dostęp: 16.08.2013.
- Michalczyk S., *Media lokalne w systemie komunikowania. Współczesne tendencje i uwarunkowania rozwojowe*, Katowice 2000.
- Pisarek W., *Podstawy retoryki dziennikarskiej*, w: *Dziennikarstwo i świat mediów*, red. Z. Bauer, E. Chudziński, Kraków 2008.
- Pisarek W., *Słownik terminologii medialnej*, Kraków 2006.
- Roguska A., *Spoleczne funkcje telewizji lokalnej*, w: *Edukacja medialna. Nowa generacja pytań i obszarów badawczych*, red. M. Sokołowski, Olsztyn 2004.
- Roguska A., *Telewizja lokalna w upowszechnianiu kultury regionalnej*, Kraków 2008.
- Rolnictwo w województwie warmińsko-mazurskim w 2008 r.*, [online] <http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/olsz/ASSETS_sygnalna_rolnictwo_2008.pdf>, dostęp: 10.08.2013.
- Senat Akademicki. 26.06.2009. Polityka kadrowa. Umacnianie uprawnień akademickich*, [online] <<http://www.edu.pl/uploads.prezentacja.ppt>>, dostęp: 15.08.2013.
- Skoczek T., *Telewizja regionalna*, Kraków 2002.
- Tuchman G., *Making News: A Study in the Construction of Reality*, New York 1978.
- Ubóstwo w województwie warmińsko-mazurskim*, [online] <http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/olsz/ASSETS_sygnalna_ubostwo_2010.pdf>, dostęp: 10.08.2013.
- Warmia i Mazury 2020. Jaka droga do rozwoju?*, [online] <http://www.up.gov.pl/uploads/media/zmiana_publickacje_4.pdf>, dostęp: 10.08.2014.
- Widownia głównych wydań audycji informacyjnych oraz audycji publicystycznych w programach TVP1, POLSAT, TVN w IV kwartale 2009*, [online] <http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/kontrola/program/widownia_inf_pub_4kw09_2.pdf>, dostęp: 12.08.2013.

Worsowicz M., *Mam newsa!, czyli o problemie naukowców i marzeniu dziennikarzy*, w: *News i dziennikarstwo śledcze wobec wyzwań XXI wieku*, red. M. Palczewski, M. Worsowicz, Łódź 2010.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego*, Olsztyn 2000.

Żorawski K., *Długi stół*, Warszawa 2010.

Dokumenty prawne

Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 roku o radiofonii i telewizji (Dz.U. 1993, nr 7, poz. 34; zob. też Dz.U. 2011, nr 43, poz. 226).

Streszczenie

Od kilku lat trwają burzliwe dyskusje wokół kondycji mediów publicznych w Polsce – w kontekście ich misji, roli informacyjnej, edukacyjnej i znaczenia w budowaniu relacji społecznych, ale też trudnej sytuacji finansowej. W szczególnie skomplikowanej sytuacji znalazły się regionalne oddziały TVP, których produkcja niemal całkowicie uzależniona jest od finansowania z zewnątrz, a które przez swoje programy i działalność powinny być blisko ludzi, ich spraw i problemów, oraz wspierać „małe ojczyzny”. Oddział TVP Olsztyn, oprócz tego, że zajmuje się realizacją zadań, które nakłada na niego Ustawa o radiofonii i telewizji, jest też ważną instytucją o charakterze kulturotwórczym, ale przede wszystkim w znaczący sposób przyczynia się do budowania tożsamości regionu. Niniejsza praca ma na celu pokazanie, jak wyglądała struktura tematyczna i gatunkowa głównego programu informacyjnego TVP Olsztyn w latach 2005–2010 i jaki był zasięg geograficzny prezentowanych tam treści.

Summary

Content and form analysis of the “Informacje”, regional information programme on TVP Olsztyn in 2005–2010

The debate on conditions of public media in Poland has continued for several years, discussing its mission, role as a source of information and education, significance in building social relations and their financial situation. Regional divisions of Polish Television (TVP) have been placed in a particularly difficult situation, as their production is almost totally dependent on external financing, yet, through their programmes and activities, they should be close to local people, their businesses and problems, as well as support “little homelands”. The TVP Olsztyn division, apart from implementing the tasks imposed by the Broadcasting Act, is not only an important institution of culture-making character, but also contributes significantly to the creation of regional identity. The following study analyses the subject and genre structure of the main TVP Olsztyn information programme in 2005–2010 and how large the geographic extent of its content was.